

Sygn. akt VI GC 661/17/3

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 października 2018 r.

Sąd Rejonowy w Tychach Wydział VI Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Jolanta Brzęk

Protokolant: sekretarz sądowy Monika Kucharczyk

po rozpoznaniu w dniu 18 września 2018 r. w Tychach

na rozprawie

sprawy z powództwa:

(...) S.A. w M.

przeciwko:

Zakład (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w M.

o zapłatę

- 1) oddała powództwo w całości;
- 2) zasądza od powoda (...) S.A. w M. na rzecz pozwanego Zakładu (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w M. kwotę 5 417,00 zł (piec tysięcy czterysta siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

SSR Jolanta Brzęk

Sygn. akt VI GC 661/17/3

UZASADNIENIE

Powódka (...) S.A. w M. pozwem z dnia 25 kwietnia 2017 r. domagała się zobowiązania pozwanej Zakładów (...) sp. z o.o. w M. do złożenia oświadczenia woli o przejęciu na własność od powódki sieci przesyłowej w postaci odcinka sieci wodociągowej składającej się z rurociągów $\varnothing 125$ o długości 937 m, rurociągu z rur stalowych $\varnothing 50$, rurociągu z rur stalowych $\varnothing 80$ o długości 210 m, rurociągu z rur stalowych $\varnothing 100$ o długości 110 m, rurociągów z rur stalowych $\varnothing 150$ o długości 320 m, rurociągów z rur stalowych $\varnothing 200$ o długości 80 m, rurociągów $\varnothing 90$ o długości 42 m, studzienki wodociągowej nr 1 oraz studzienki wodociągowej nr 2 za jednoczesną zapłatą wynagrodzenia w wysokości 61.924,51 zł. ponadto powódka wniosła o zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu powódka wskazała, że jej poprzednik prawny w latach 1963 i 1984 oraz powódka w roku 2010 ponieśli koszty budowy. Powódka wskazała, że sieć przesyłowa przebiega przez nieruchomości należące do powódki oraz do podmiotów trzecich i pozostaje przyłączona do należącej do pozwanej sieci przesyłowej służącej do zaopatrywania w wodę. Powódka wskazała, że sieć nie stanowi wewnętrznej sieci wodociągowej powódki ale sieć zewnętrzną. Służy bowiem zaopatrywaniu w wodę nie tylko powódkę ale również podmioty trzecie. Powódka wskazała, że sieć przebiega przez nieruchomości niestanowiące przedmiotu własności lub użytkowania wieczystego powódki. Powódka na podstawie zawartej z pozwaną umowy z 26 stycznia 2012 r. nabywa wodę od pozwanej, a następnie dostarcza ją

podmiotom trzecim nie mającym dostępu do miejskiej sieci wodociągowej. Powódka wskazała, że wartość sieci została ustalona w oparciu o wartość sieci wynikającą z ksiąg rachunkowych powódki i wynosi 61.924,51 zł. Powódka wskazała, że wobec odmowy złożenia oświadczenia o przejęciu sieci na własność przez pozwaną, powódka została zmuszona do wytoczenia powództwa.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczenia wskazując, że przyjmując nawet najbardziej przychylną dla powódki wykładnię przepisów za pierwszy dzień, w którym powódka mogła żądać od pozwanej nabycia instalacji przesyłowych należy uznać dzień 3 sierpnia 2008 r. tj. datę wejścia w życie znowelizowanego art. 49 k.c. Zatem termin zgłoszenia roszczenia przez powódkę upłynął najpóźniej w dniu 3 sierpnia 2011 r. Pozwana wskazała również, że warunkiem koniecznym dla formułowania roszczeń w oparciu o art. 49 § 2 k.c. jest wykazanie faktu wybudowania urządzeń z własnych środków oraz tytuł własności do wybudowanych urządzeń, czego powódka nie wykazała. Pozwana podniosła, że powódka nie wykazała, że jest właścicielem całości instalacji, wskazując, że znaczna część instalacji znajduje się na nieruchomościach należących do osób trzecich. Ponadto pozwana podniosła, że przedmiotowa instalacja stanowi wewnętrzną instalację za wodomierzem głównym i nie może być uznana za urządzenie wodociągowe wobec czego nie podlega przymusowemu wykupowi w oparciu o art. 49 § 2 k.c. Pozwana wskazała również na okoliczność, iż data wybudowania instalacji wskazuje, iż znajduje się ona przypuszczalnie w katastrofalnym stanie, zatem z ostrożnością procesową pozwana podniosła, że ewentualna cena powinna zostać obniżona o koszty jakie musiałaby ponieść pozwana w celu doprowadzenia sieci do należytego stanu. Ponadto zdaniem pozwanej formułowane przez powódkę roszczenie o wykup instalacji wodociągowej stanowi nadużycie prawa, gdyż 10 lipca 2014 r. strony zawarły umowę o współpracy w przedmiocie budowy sieci wodociągowej na nieruchomości powódki. Pozwana natomiast zamiast wywiązać się z zawartej umowy, zaniechała wybudowania sieci wodociągowej i postanowiła wymusić na pozwanej nabycie wewnętrznej instalacji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka (...) S.A. w M. jako następcą prawny Fabryki (...) S.A. w M. przejęła na własność wewnętrzną sieć wodociągową za wodomierzem głównym znajdującą się na terenie Fabryki (...) S.A. w M., która to służyła od rozprowadzania wody po całym terenie w/w fabryki. Przedmiotowa wewnętrzna sieć wodociągowa służy obecnie do zaopatrywania w wodę powódkę oraz podmioty trzecie.

Dowód: postanowienie z dnia 1 kwietnia 1992 r. (k. 20), protokoły przejęcia środka trwałego (k. 21 -28, 31), wykaz inwentaryzacyjny (k. 29-30), oświadczenie (k. 34), mapka (k. 35), wykaz przebiegu wodociągu (k. 37), wykaz środków trwałych wraz z wykazem wartości sieci wodociągowej (k. 104-106), plan zagospodarowania terenu (k. 319-322).

Dnia 26 stycznia 2012 r. pozwana Zakład (...) sp. z o.o. w M. zawarła z (...) S.A. w M. umowę przedmiotem której było dostarczanie wody. Zakupioną od pozwanej wodę powódka odsprzedawała podmiotom podłączonym do wewnętrznej sieci powódki. W cenie dostarczonej wody powódka uwzględniała koszt zakupu wody od pozwanej oraz ryczałtową opłatę uzależnioną od ilości pobranej wody.

Dowód: wykaz odbiorców wody (k. 36), umowy wraz z aneksami (k. 38-62), porozumienie (63-66), faktury VAT wraz z rozliczeniami (k. 67-91), umowa z 26 stycznia 2012 r. wraz z załącznikami (k. 92-103), zeznania świadka J. M. (k. 271).

W wewnętrznej instalacji wodociągowej powódki dochodziło do licznych awarii skutkujących koniecznością przeprowadzania napraw wewnętrznej instalacji wodociągowej.

Dowód: faktury VAT (k. 32-33), rejestr zleceń remontowych (k. 328), zeznania świadka J. M. (k. 271), zeznania świadka M. M. (1) (k. 272-273), umowa nr (...) (k. 323), notatka (k. 324), kosztorys budowlany (k. 325-326), protokół odbioru (k. 327).

Powódka zwracała się do pozwanej oraz do Gminy M. z wnioskami o przejęcie instalacji wodociągowej znajdującej się na terenie powódki. Poznawana oraz Gmina M. odmawiały odpłatnego nabycia instalacji kanalizacyjnej oraz wodociągowej znajdującej się na terenie powódki. Dnia 10 lipca 2017 r. strony postępowania zawarły umowę o współpracę w zakresie rozbudowy urządzeń wodociągowych.

Dowód: korespondencja (k. 107-133), umowa o współpracy (k. 252-253), zeznania świadka M. M. (1) (k. 272-273).

Biegły w opinii wskazał, że przedmiotowa sieć była budowana od 1963 r. kiedy to powstało około 60 % długość sieci. Następnie w wyniku rozwoju przedsiębiorstwa sieć została rozbudowana (głównie w 1984 r.) i tylko nieznaczna część (około 2%) powstała w ostatnich latach. Zdaniem biegłego średnio ważone zużycie naturalne sieci wodociągowej jest bardzo wysokie i wynosi blisko 100%. Biegły wskazał, że powódka nie przedstawiła wiarygodnych dokumentów technicznych dotyczących sieci, że powódka nie potrafi przedstawić aktualnego stanu techniczno-użytkowego sieci, a wiarygodne zbadanie tego stanu wymagałoby bardzo wysokich nakładów. Ponadto stwierdził, że wiek poszczególnych, istotnych odcinków sieci wodociągowej wskazuje na wysokie prawdopodobieństwo bardzo istotnego zużycia technicznego sieci zbliżonego do całkowitego.

Dowód: pisemna opinia biegłego sądowego M. M. (2) (k. 293-298).

Sąd dał wiarę dowodom z dokumentów, gdyż nie zostały zakwestionowane, co do prawdziwości i autentyczności przez żadną ze stron.

Sąd przyznał atrybut wiarygodności zeznaniom świadków J. M. oraz M. M. (1) bowiem są one rzeczowe i korespondujące z zebraną w sprawie dokumentacją.

Sąd oparł również ustalenia faktyczne na podstawie opinii biegłego sądowego M. M. (2). Sporządzona przez biegłego opinia była logiczna i rzeczowa. Biegły dysponował odpowiednią wiedzą specjalistyczną niezbędną na potrzeby jej wydania.

Sąd oddalił wniosek powódki o przeprowadzenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego sądowego M. M. (2) oraz o przeprowadzenie dowodu z opinii innego biegłego albowiem przedłożona do akt niniejszej sprawy opinia jest pełna i rzetelna. Ponadto należy wskazać, że opinie w zakresie wnioskowanym przez stronę powodową należy uznać za niemożliwą od przeprowadzenia z uwagi na nie przedstawienie wystarczającej dokumentacji technicznej dotyczącej sieci oraz bardzo wysoki koszt przeprowadzenia takiej opinii związany z koniecznością między innymi dokonania prac odkrywkowych na całej długości sieci. Dołączone w piśmie z 28 marca 2018 r. dokumenty, również nie są w stanie zastąpić map sporządzonych przez uprawnionego do tego projektanta. Na ich podstawie biegły nie mógł wydać innej opinii. Ponieważ podstawowym brakiem uniemożliwiającym odkrywkowe sprawdzenie sieci jest brak rysunków sieci. Z dołączonych dokumentów, które zostały złożone zbyt późno, ale przeprowadzenie z nich dowodu nie powoduje przedłużenia postępowania w sprawie, wynika jedynie, że sieć została zbudowana wiele lat temu jako sieć wewnątrzzakładowa oraz, że generuje dużo awarii i przecieków.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo wytoczone w niniejszej sprawie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Przedmiotem niniejszego postępowania było żądanie powoda o nabycie przez przedsiębiorcę przesyłowego urządzeń służących do doprowadzania i odprowadzania płynów (wody), o jakich mowa w art.49 § 1 k.c. Zgodnie z powołanym przepisem, urządzenia te nie należą do części składowych nieruchomości, jeżeli wchodzą w skład przedsiębiorstwa w rozumieniu przedmiotowym, co następuje najpóźniej z chwilą połączenia ich z siecią przedsiębiorcy. Ocena czy urządzenie wchodzi w skład przedsiębiorstwa odbywa się wyłącznie w oparciu o kryterium funkcjonalne, bez znaczenia pozostaje natomiast to czy, a jeśli tak, jaki tytuł prawny przysługuje przedsiębiorcy do przyłączonych urządzeń.

Istotne jest jednak, że z chwilą przyłączenia następuje zerwanie z zasadą superficies solo cedit (wyrażoną w art.191 k.c.) i omawiane urządzenia nie stanowią już części składowej gruntu, choć przyłączenie samo w sobie nie stanowi źródła jakiegokolwiek prawa przedsiębiorcy przesyłowego w odniesieniu do przyłączonych urządzeń.

Treść art. 49 § 2 k.c. – w wyniku nowelizacji dokonanej z dniem 3 sierpnia 2008 r. – stanowi natomiast, że osoba, która poniosła koszty budowy urządzeń, o których mowa w § 1, i jest ich właścicielem, może żądać, aby przedsiębiorca, który przyłączył urządzenia do swojej sieci, nabył ich własność za odpowiednim wynagrodzeniem, chyba że w umowie strony postanowiły inaczej.

Regulacja zawarta w art. 49 § 2 k.c. dotyczy również sytuacji gdy jak w niniejszej sprawie urządzenia zostały wybudowane i podłączone do sieci przed dniem 3 sierpnia 2008r. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2014r., II CSK 101/14). Tym samym przesłanki roszczenia o zobowiązanie do złożenia omawianego roszczenia zostały uregulowane w art. 49 k.c., który stanowi jego samodzielną podstawę.

W niniejszym postępowaniu pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia.

Zgodnie z art. 117 k.c. z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu. Po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba, że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia. Jednakże zrzeczenie się zarzutu przedawnienia przed upływem terminu jest nieważne.

W myśl art. 118 k.c. jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata.

W niniejszej sprawie w ocenie Sądu znajduje zastosowanie 3 letni termin przedawnienia przewidziany dla roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Bezspornym jest w niniejszej sprawie, że powódka jest przedsiębiorcą. W ocenie Sądu okoliczność zawierania umów z podmiotami trzecimi przedmiotem, których było odpłatne dostarczanie wody oraz wystawianie na ich rzecz faktur świadczy o tym, że powódka faktycznie wykonywała działalność gospodarczą związaną z dostarczaniem wody podmiotom trzecim i stanowi to jeden z elementów statutowych prowadzonej przez niego działalności gospodarczej. Należy dodatkowo w tym miejscu podkreślić, że w wystawianych fakturach oprócz opłaty za wodę pozwana naliczała opłatę ryczałtową uzależnioną od ilości pobranej wody, która mogła generować zysk dla powódki. Przeciwnie w odmiennym stanie faktycznym uznano w Wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 4 sierpnia 2015 r. (I ACa 259/15).

Zdaniem Sądu za dzień, w którym powódka mogła żądać od pozwanej nabycia instalacji przesyłowych należy uznać dzień 3 sierpnia 2008 r. tj. datę wejścia w życie znowelizowanego art. 49 k.c. Zatem termin zgłoszenia roszczenia przez powódkę upłynął w dniu 3 sierpnia 2011 r. Powódka wniosła w niniejszej sprawie pozew dnia 25 kwietnia 2017 r. wobec czego roszczenie pozwanej należało uznać za przedawnione.

Mając na uwadze, rozbieżne stanowiska stron w zakresie warunków zaistnienia przedawnienia, dodatkowo należy wskazać, że do uwzględnienia powództwa nie mogło dojść również z innych powodów. Nie podlegają art. 49 k.c. urządzenia połączone w wewnętrzną sieć zamkniętą na terenie nieruchomości. Urządzenia takie nie są wyłączone spod zasady superficies solo cedit, a o ich statusie jako części składowych decyduje art. 47 § 1 i 2 k.c. (wyrok S.A. w Krakowie z 10.12.2015 r., sygn. akt I ACa 1221/15).

Ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika bezspornie, że przedmiotowa sieć została wybudowana jako wewnętrzna sieć Fabryki (...) w M. tj. poprzednika prawnego pozwanej. Przedmiotowa instalacja znajduje się za wodomierzem głównym a pierwotnym jej zadaniem było rozprowadzanie wody po całym terenie Fabryki (...) w M.. Powódka wskazała, że sieć przesyłowa przebiega przez nieruchomości należące do powódki oraz do podmiotów trzecich oraz służą do zaopatrywania w wodę. Zakupioną od pozwanej wodę powódka odsprzedawała podmiotom podłączonym do wewnętrznej sieci powódki. Dodatkowo w cenie dostarczonej wody powódka uwzględniała koszt

zakupu wody od pozwanej oraz ryczałtową opłatę uzależnioną od ilości pobranej wody. Opłata ta miała stanowić zysk powódki.

Powyższa okoliczność w ocenie Sądu świadczy o tym, że przedmiotową sieć wodociągową należy uznać za wewnętrzną instalację. Wobec powyższego należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie nie znajduje zastosowania art 49 § 2 k.c.

W niniejszym postępowaniu dopuszczono dowód z opinii biegłego sądowego. Biegły sądowy M. M. (2) w sporządzonej pisemnej opinii wskazał, że przedmiotowa sieć była budowana od 1963 r. kiedy to powstało około 60 % długość sieci. Następnie w wyniku rozwoju przedsiębiorstwa sieć została rozbudowana (głównie w 1984 r.) i tylko nieznaczna część (około 2%) powstała w ostatnich latach. Zdaniem biegłego średnio ważone zużycie naturalne przedmiotowej sieci wodociągowej jest bardzo wysokie i wynosi blisko 100%. Biegły podkreślił również, że:

- powódka nie przedstawiła wiarygodnych dokumentów technicznych dotyczących sieci;
- powódka nie potrafi przedstawić aktualnego stanu techniczno-użytkowego sieci, a wiarygodne zbadanie tego stanu wymagałoby bardzo wysokich nakładów;
- wiek poszczególnych, istotnych odcinków sieci wodociągowej wskazuje na wysoce prawdopodobieństwo bardzo istotnego zużycia technicznego sieci zbliżonego do całkowitego.

Sąd w całości przychylił się do stanowiska biegłego. W ocenie Sądu zużycie naturalne sieci wodociągowej jest bardzo wysokie i wynosi blisko 100%. Urządzenia nie mają już żadnej wartości rynkowej.

Wskazać należy w tym miejscu, że nie jest tak, że art. 49 § 2 k.c. kreuje bezwarunkowy obowiązek przedsiębiorcy przesyłowego nabycia własności urządzeń za odpowiednim wynagrodzeniem (wyrok S.A. w Krakowie z 22.05.2013 r., sygn. akt I ACa 134/13, LEX nr 1400475). W ocenie Sądu w okolicznościach niniejszej sprawy w sytuacji, kiedy jak wskazał biegły średnio ważone zużycie naturalne przedmiotowej sieci wodociągowej jest bardzo wysokie i wynosi blisko 100% dochodzone roszczenie o zobowiązanie pozwanej do odpłatnego nabycia tych urządzeń wodociągowych nie zasługuje na ochronę prawną z uwagi na sprzeczność z zasadami współzycia społecznego.

Zgodnie z treścią art. 5 k.c. nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony.

Zakaz nadużycia prawa podmiotowego może być, przeto zaliczony do tzw. zasad nadrzędnych prawa. Uzupełniająco wskazać można, iż w omawianym przepisie znalazła wyraz tzw. wewnętrzna teoria nadużycia prawa podmiotowego, stosownie do której wykonywanie prawa podmiotowego w sposób sprzeczny z ustanowionymi w art. 5 k.c. kryteriami oceny jest bezprawne i z tego względu nie korzysta z ochrony jurysdykcyjnej. O nadużyciu prawa podmiotowego decydują obiektywne kryteria oceny w postaci sprzeczności z zasadami współzycia społecznego i ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa podmiotowego (vide: K. Piasecki, Kodeks cywilny. Księga pierwsza. Część ogólna. Komentarz, Zakamycze 2003). W konsekwencji w razie stwierdzenia korzystania z prawa podmiotowego w powyższy sposób, może być uznane za bezzasadne i nie zasługujące na ochronę prawną.

W wyroku z dnia 7 maja 2003 r. (IV CKN 120/01, Lex nr 141394) Sąd Najwyższy stwierdził, że zastosowanie art. 5 k.c. wymaga wszechstronnej oceny całokształtu szczególnych okoliczności rozpatrywanego wypadku w ścisłym powiązaniu z konkretnym stanem faktycznym, a ponadto, należy konkretnie wskazać, jaka z przyjętych w społeczeństwie zasad współzycia społecznego doznałaby naruszenia w konkretnej sytuacji.

Oceniając zaistnienie sprzeczności niniejszego żądania odpłatnego przeniesienia własności urządzeń wodociągowych na pozwaną z zasadami współzycia społecznego należy stwierdzić, że przeniesienie to wygenerowałoby po stronie pozwanej koszt nie przynoszący korzyści dla pozwanej.

Z materiału dowodowego wynika, że przedmiotowa sieć znajduje się w katastrofalnym stanie, z czego zdaje sobie sprawę powódka o czym może świadczyć przedłożony przez powódkę wykaz awarii oraz przeprowadzonych napraw, a także okoliczność zawarcia przez strony 10 lipca 2014 r. umowy o współpracę w przedmiocie budowy sieci wodociągowej na nieruchomości. Powódka natomiast zamiast wywiązać się zawartej umowy, zaniechała wybudowania sieci wodociągowej i postanowiła wytoczyć niniejszy proces.

W świetle powyższych rozważań Sąd uznał, że przejęcie spornej wewnętrznej sieci wodociągowej pozostawałoby w sprzeczności z działalnością gospodarczą pozwanej, gdyż przejętą sieć wodociągową pozwana i tak musiałaby jak najszybciej w całości wymienić. Ponieważ jak stwierdził biegły, nie ma miarodajnych map inwentaryzujących miejsc przebiegu sieci, wiązałoby się to z koniecznością zaślepienia istniejących łącz i zbudowanie nowej sieci wodociągowej. Koszty związane z koniecznością nabycia sieci, a następnie budowy nowej sieci musiałby zostać uwzględnione w zakładanych niezbędnych przychodach, co oznacza, że koszt ponosiliby finalnie mieszkańcy gminy, na terenie której pozwana świadczy swoje usługi.

Dochodzone roszczenie stanowi zatem próbę wykorzystania regulacji zawartej w art. 49 § 2 k.c. do zmuszenia strony pozwanej do nabycia sieci, która i tak powinna zostać w przeważającej części zamknięta ze względu na niekontrolowane wycieki i dużą awaryjność oraz zużycie. Takie działanie stanowi nadużycie prawa w rozumieniu art. 5 k.c. i nie korzysta z ochrony prawnej.

Mając powyższe na uwadze Sąd w punkcie 1 sentencji wyroku oddalił powództwo w całości.

O kosztach postępowania orzeczono w punkcie 2 wyroku na podstawie art. 98 k.p.c. zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Na łączną kwotę kosztów postępowania strony pozwanej złożyły się kwoty: 17 zł tytułem opłaty od pełnomocnictwa, oraz 5400 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego ustalona zgodnie z § 2 pkt. 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.) co daje łączną kwotę 5417 zł.

SSR Jolanta Brzęk